

॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ दाष्टीतिकमाह तथैवेति ॥ ३७ ॥ आत्मनिआत्मानं प्रवेशयदृत्तिसाहचर्यं त्यक्त्यर्थः पुनीतानां न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यत इति स्मृते ज्ञानेन पवित्राणां सांख्यानानामित्यर्थः ॥ ३८ ॥ नाभ्यां मणिपूरे कंठे विशुद्धौ शीर्षे सहस्रारे हृदि अनाहते एतच्च आज्ञादिचक्राणामुपलक्षणं एते आंतराधारेणाविषयाः वक्षःप्रभृतयो देहावयवा बाह्याः एते तालुनिरससंविदित्यादियोगशास्त्रप्रसिद्धतात्वादीनामुपलक्षणं दर्शने बाह्यतरे सूर्यस्य दौश्रवणे अनाहतध्वनौ घ्राणे नासाग्रे दृष्टिधारणं अत्र योगानुष्ठानप्रयोगो वेदस्तु तिटीकायां चतुर्दशे श्लोकेऽस्माभिः प्रदर्शितो नुसंधेयः ॥ ३९ ॥ अहिंसादय एव जातिदेशकालसमयानवच्छिन्नाः सार्वभौमामहाव्रतमित्युच्यन्ते तत्र पाठीनरो हितावाद्यौ प्रशस्तौ हव्यकव्ययोरिति स्मृतेः पाठीनादीनेव भक्षयिष्येन मत्स्यान् मत्स्यांश्च कामतो जग्ध्वा पुनः संस्कारमर्हतीति मत्स्य

युक्तस्तथायमात्मानं योगः पार्थिवनिश्चलं ॥ करोत्यमलमात्मानं भास्करोपमदर्शनं ॥ ३३ ॥ यथाचनावंकौतियकर्णधारः समाहितः ॥ महार्णवगतांशीघ्रं नयेत्यार्थिवसत्तम ॥ ३४ ॥ तद्दत्तमसमाधानं युक्तायोगेन तत्त्ववित् ॥ दुर्गमं स्थानमाप्नोति हि त्वादेहमिमं नृप ॥ ३५ ॥ सारथिश्च यथा युक्ता सदश्वान्सुसमाहितः ॥ देशमिष्टं नयत्याशुधन्विनं पुरुषं ॥ ३६ ॥ तथैव नृपते योगीधारेणासुसमाहितः ॥ प्राप्नोत्याशुपरं स्थानं लक्षं मुक्त इवाशुगः ॥ ३७ ॥ अवेक्ष्यात्मनि चाल्मानं योगीतिष्ठतियोचलः ॥ पापं हन्ति पुनीतानां पदमाप्नोति सोऽजरं ॥ ३८ ॥ नाभ्यां कंठे च शीर्षे च हृदि वक्षसि पार्श्वयोः ॥ दर्शने श्रवणे चापि घ्राणे चामितविक्रमः ॥ ३९ ॥ स्थानेष्वेतेषु योगीयोगीमहाव्रतसमाहितः ॥ आत्मना सूक्ष्ममात्मानं युक्ते सम्यग्विशांपते ॥ ४० ॥ सशीघ्रमचलप्रख्यं कर्मदग्ध्वाशुभाशुभं ॥ उत्तमं यो गमास्थाय यदीच्छति विमुच्यते ॥ ४१ ॥ युधिष्ठिर उवाच आहारान्कीदृशान्कृत्वा कानि जित्वा च भारत ॥ योगीबलमवाप्नोति तद्भवान्वक्तुमर्हति ॥ ४२ ॥ भीष्म उवाच कणानां भक्षणं युक्तः पिण्याकस्य च भारत ॥ स्नेहानां वर्जने युक्तो योगीबलमवाप्नुयात् ॥ ४३ ॥ भुजानोयावकं रूक्षं दीर्घकालमरिंदम ॥ एकाहारो विशुद्धात्मा योगीबलमवाप्नुयात् ॥ ४४ ॥ पक्षान्मासानृतूंश्चैतान्संवत्सरानहस्तथा ॥ अपः पीत्वा पयोमिश्रा यो गीबलमवाप्नुयात् ॥ ४५ ॥

भक्षणं प्रायश्चित्तगौरवस्मृतेः सोयं हिंसायां जात्यवच्छेदः पाठीनादीनप्यतीर्थेष्वेव हि सिष्येन तीर्थे इति देशावच्छेदः अतीर्थेऽपि दर्शादिव्यतिरिक्ते एव काले हि सिष्येनान्यदेतिकालावच्छेदः तत्रापि श्राद्धार्थमेव हि सिष्येनात्मार्यमिति समयवच्छेदः एतैरनवच्छिन्नाः सर्वात्मनापि हिंसात्यागात् अनापद्यापदिवा तत्त्यागः सोऽयं महाव्रतमित्युच्यते एवं सत्ये अस्ते ये ब्रह्मचर्ये अपरिग्रहे च महाव्रतमुदाहर्तव्यं ॥ ४० ॥ यदीच्छतीति योगिनः स्वेच्छया ब्रह्मलोकादौ गमनं विदेहकैवल्यं देहधारणं चेति दर्शितं ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ यावकं जलोष्मपक्कं यवान्यवपिष्टमयं वा भक्ष्यं ॥ ४४ ॥ पयोमिश्राः क्षीरमिश्राः ॥ ४५ ॥